

Gazi Meclisin İlk Şehitleri 4 Bölüm

– Sami Biber · 12 Şubat 2026

9 Şubat 1923’de yani Deli Halit Paşa’nın vurulduğu gün TBMM’de neler oldu?

Bu soruya resmi kayıtlar ayrı, muhalif mebuslar ayrı cevap vermektedirler. Ben iki tarafın dediklerini de özetleyip yazıyorum.

Önce resmi anlatım:

9 Şubat 1923’de Halit Paşa, kendisinin hazırladığı Malül Gazilerin Terfi Hakkında Kanun tasarısı hakkında konuştu. Oldukça mantıklı bulduğu kanunun meclisten rahatlıkla geçeceğini zannediyordu ama özellikle Trabzon Mebusu böyle bir şeyin bütçeye oldukça ağır bir yük getireceğini savunarak aleyhte konuştu.

Bazı mebuslar da kaynak olmadığını söylüyorlardı.

Halit Paşa oldukça sinirlendi ve “Ben Kars’ta Ermenilerden yetmiş araba mücevher alıp Ankara’ya gönderdim. Ne oldu bunlar?” dedi ve o öfkeyle genel kurul salonunu terk edip dışarı çıktı.

Genel Kurul salonundan çıktıktan sonra Elazığ Mebusu Hüseyin Bey yanına geldi ve kendisinin hazırladığı “Baytar mezunlarına teçhizat bedeli olarak yüz Ellişer lira verilmesi hakkındaki kanun

teklifini paşaya uzatarak imzalamasını istedi.

Oldukça öfkeli olan Halit Paşa " Okuduktan sonra imzalarım" Dedi ama Hüseyin Bey bozuldu. " Biz senin sunduğun kanun tekliflerini okumadan imzalıyoruz." Dedi. Buna çok öfkelenen Halit Paşa " Sen namussuzsun." Dedi, Hüseyin Bey " O sözleri aynen sana iade ediyorum" Deyince Halit Paşa ayağa kalktı ve tam Hüseyin Bey'e girişecekti ki Halit Paşa'nın yolsuz mebuslar olarak Mustafa Kemal'e şikayet ettiği mebuslardan Kel Ali, Kılıç Ali ve Urfa Mebusu Ali Saip araya girerek kavgayı ayırdı.

Hüseyin Bey, genel kurul salonuna döndü, " Onu öldüreceğim " diyen Halit Paşa'da az sonra genel kurul salonuna döndü, Hüseyin Bey'in yanına oturdu ve ona " Dışarı çıkalım, seninle konuşmak istiyorum" Dedi. Hüseyin Bey bu teklifi kabul etmeyince kendisi dışarı çıktı.

Meclisi terk etmek üzere tam kapıya gelmişti ki o sırada koridorda olan Ali Çetinkaya " Bugünlerde çok sinirlisiniz. Bu kadar sinir insanı öldürür " Deyince aniden geri döndü ve " Gel buraya Kel Ali !" dedikten sonra birine " Namuslu " diğerine "Namussuz" adını verdiği iki tabancasını birden ateşledi ama Ali Çetinkaya'yı vuramadı.

Ali Çetinkaya hızla koştu, Başladılar boğuşmaya. Bu arada Ali Saip Bey ve Hüseyin Avni Bey de kavganın olduğu yere gelmişler, Ali Saip Bey polis ararken Hüseyin Avni Bey, Halit Paşa'nın elindeki silahlardan birini almıştı ama paşa diğer tabancasını ateşleyerek kendisini vurmuştu(!) hem de sırtından. (Hüseyin Avni Bey ilk ifadesinde böyle diyordu.)

Daha sonra yaralı Halit Paşa, Mecliste bir odaya taşınmış burada kendisine ilk müdahaleyi "Andımızın " yazarı Aydın mebusu Reşit Galip yapmış, daha sonra İstanbul'dan Cerrah Operatör doktorlar İlhan ve Süreyya Beyler çağrılmıştır. 11 Şubat 1923'de Ankara'ya vasil olan doktorlar 12 Şubatta yarayı pansuman etmişlerdir ancak 13 Şubat gecesi ateşi 42'ye kadar çıkan Halit Paşa 14 Şubat 1923'de hayata gözlerini yummuştur.

Olayın resmi anlatımı bu...

Peki sürekli " Kel Ali'yi altıma aldım, beni sırtımdan Rauf (Rize mebusu) vurdu" Diyen Halit Paşa neden bir hastaneye taşınmamıştır?

Yine resmi anlatıma doktorlar onun bir yerden bir yere taşınmasının hayati risk taşıması sebebiyle hastaneye naklini uygun görmemişler. 9 Şubat'ta vurulan Halit Paşa için doktorlar 11 Şubatta Ankara'ya gelmişler ve Süreyya Bey ancak 12 Şubatta " Hastaneye taşınması hayati risk olur" Dediğine göre vurulduğu gün (9 Şubat) neden hastaneye götürülmediğini açıklayabilecek bir Allah'ın kulu yok maalesef.

Muhalf Kanadın anlatımına göre ise Halit Paşa, Elazığ Mebusu Hüseyin Beyle münakaşa ettikten sonra Meclisi terk etmek istemiş ama Ali Çetinkaya, Kılıç Ali, Ali Saip Ursavaş, Hüseyin Avni, Rauf Bey gibi mebuslar (Daha önce de belittim: Bunlar yolsuzlukla suçlanan mebuslar. Mebus olmayan Celal Bayar'ı da şikayet etmiş Deli Halit Paşa) Halit Paşa'nın üzerine çullanmışlar, Halit Paşa, bunlardan Kel Ali'yi altına aldığı anda da sırtından vurmuşlardır. [Gerek Gümüşhane Mebusu Zeki Bey, gerekse Ali Fuat Cebesoy Paşa hatıralarında Ali Çetinkaya ve avnesinin Halit Paşa'ya saldırdığından, çıkan boğuşma sırasında silahların ateşlendiğinden ve Halit Paşa'nın kimvurduya getirilmeye çalışıldığından bahseder.]

Peki Halit Paşa'yı kim vurmuştur?

Halit Paşa ısrarla " Beni Rauf sırtımdan vurdu " demesine rağmen yapılan incelemede Halit Paşa'yı öldüren kurşunun Ali Çetinkaya'nın tabancasından çıktığı tespit edilmiştir.

Ankara Cumhuriyet Savcılığı 16 Şubat 1923'de bu olayla ilgili kararını şöyle açıklamıştır:

" Cinayet kastıyla saldırıda bulunan Halit Paşa'dır. Kendisini Rize Mebusu Rauf Bey'in vurduğu iddiası gerçek değildir. Halit Paşa'nın vücudundan çıkarılan kurşun Ali Bey'in tabancasından ateş edilen nikel bir mermidir. Halit Paşa, Ceza Kanun'unun 180. maddesinin ekine göre birkaç kere öldürme kastıyla silah gösterme ve ateşleme suçu işlemiştir. Ancak Paşa vefat ettiği için hakkında takibat imkânı kalmamıştır. Saldırıya uğrayan ise Afyon Mebusu Ali Bey'dir. Ali Bey, hayatını kurtarmak için silahını bir kez ateşlemek zorunda kalmıştır. Bu, ceza kanununda suç teşkil etmemektedir. Diğer mebusların da olaya müdahale etmedikleri anlaşılmıştır. Bu nedenle Ali Bey ve arkadaşlarının, Ceza Kanunu'nun 123. maddesi gereğince mahkeme edilemezler.

Yani anlayacağınız eğer ölmeseydi hapsi boylayacak olan Halit Paşa'ydı Ankara Cumhuriyet Savcılığına göre.

Peki Deli Halit Paşanın ölüm sebebi nedir?

" Bu da soru mu? Adam tabanca kurşunu ile vurulmuş. Başka ne ölüm sebebi olsun ki?"
Dediğinizi duyar gibiyim ve haklısınız. Haklı olmasına haklısınız da resmi raporlara göre ölüm sebebi şu: Aldığı yaralar ve yakalandığı zatürree

Ha bir de savcılık neden üç soruyu hiç sormamıştır hâlâ anlamış değilim.

1- Hayatı savaş meydanlarında düşmana kurşun sıkmakla geçmiş olan Halit Paşa'nın iki tabancasını birden ateşlediği halde (!) Ali Çetinkaya'ya isabet ettirememesi mümkün müdür?

2- Ali Çetinkaya ifadelerinde "Halit Paşa'nın göğsüne ateş ettim " demesine rağmen nasıl olmuş da sırtından vurmuştur? Göğsüne ateş edilen insanın yarası sırtında mı olur?

3- Halit Paşa ısrarla "Beni sırtımdan Rauf vurdu." Dediği halde neden bir Allah'ın kulunun aklına Rauf Bey'in, boğuşma esnasında yere düşen Ali Çatinkaya'nın tabancasını eline alıp o tabanca ile Halit Paşa'yı sırtından vurabileceği ihtimali gelmemiştir?

****

Halit Paşa'nın cenazesi 15 Şubat 1923'de İstanbul'a getirilmiş, Eyüpsultan Camiinde oldukça kalabalık bir cemaatle kılınan cenaze namazından sonra Eyüp Sultan Mezarlığına, 1988 Yılında ise buradan alınarak Ankara'daki Devlet Mezarlığına defnedilmiştir.

Allah rahmet eylesin.